

Д. В. КОЧУРИНА

Дарина Володимирівна Кочуріна, аспірантка
Інституту права імені Володимира Сташиса Класичного приватного університетуПОКАРАННЯ ЗА ЗЛОЧИНИ, ЩО ВЧИНЕНІ ЧЕРЕЗ НЕОБЕРЕЖНІСТЬ:
ОГЛЯД СТАНУ ПРОБЛЕМИ

Кримінологічні дослідження сучасного стану та структури злочинності засвідчують, що необережна її частка стабільно утворює від 12–13¹ до 15 %² від усіх зареєстрованих злочинів. Наведені показники істотно не відрізняються у більшості держав світу. Це означає, що в середньому кожен шостий або сьомий злочин вчиняється через необережність. Варто врахувати й те, що в нашій країні кримінальна політика у сфері протидії проявам злочинної необережності ґрунтується на караності лише тих діянь, які завдають реальну шкоду у вигляді смерті потерпілого або заподіяння йому тяжкого чи середньої тяжкості тілесного ушкодження, оскільки український законодавець під час реформування Кримінального кодексу (далі – КК України) відмовився від встановлення кримінальної караності необережного легкого тілесного ушкодження. Необережні делікти створення небезпеки³ становлять незначну частку норм кримінального законодавства. Наведене дозволяє дійти висновку, що кожен злочин, вчинений через необережність, призводить до істотної (а в ситуації заподіяння смерті потерпілому – і невідновної) руйнації суспільних відносин, які охороняються кримінальним законом. Коли ж необережні діяння винуватого додатково підсилюються використанням техніки, яка акумулює в собі потужні джерела енергії, то наслідки стають ще жахливішими, ніж від багатьох умисних злочинів. Достатньо пригадати катастрофу на Чорнобильській АЕС, численні смерті шахтарів під час аварій у вугільній промисловості, падіння літака на глядачів авіашоу під Львовом (Скнилівська трагедія). І це тільки приклади наслідків необережної поведінки, що сталися в нашій державі; в інших країнах питання стоїть не менш гостро. Наприклад, унаслідок необережності кількох осіб 5 грудня 2009 р. під час пожежі в нічному клубі «Кульгавий кінь» (м. Пермь, РФ) загинуло 156 осіб⁴. За схожих обставин у результаті пожежі через необережне поводження з піротехнікою і недостатність аварійних виходів 27 січня 2013 р. у клубі «Kiss» (м. Санта-Марія, Бразилія) загинуло 239 осіб⁵. 10 липня 2011 р. в Російській Федерації внаслідок необережності екіпажу потонув теплохід «Булгарія», що призвело до загибелі 122 осіб⁶.

Ще в 1983 р. дослідник необережних злочинів А.Н. Ільхамов зазначив, що не випадково проблеми необережної злочинності привертають увагу як радянських, так і зарубіжних вчених-криміналістів і жваво обговорювались останніми роками на міжнародних форумах – спочатку на міжнародному колоквиумі Міжнародної асоціації кримінального права (Москва, 1977 р.), спеціально присвяченому проблемам злочинів, що вчиняються через необережність, їх запобіганню і поводженню із правопорушниками, а згодом цим питанням було приділено значну увагу на XX Конгресі Міжнародної асоціації кримінального права (Гамбург, ФРН, 1979 р.)⁷.

Проте, незважаючи на значущість актуалізованих вище питань, вони не часто ставали предметом наукового пошуку. На нашу думку, варто вести мову про наявність трьох рівнів наукових досліджень караності необережних злочинів. Передусім зазначимо, що деякі загальні питання караності злочинів, які мають відношення як до умисних, так і до необережних злочинів, тією чи іншою мірою висвітлювались у науці кримінального права у монографічній літературі, присвяченій безпосередньо покаранню – його поняттю, цілям, функціям, системі, кримінально-правовим санкціям, призначенню тощо. Це праці таких, наприклад, авторів, як Г. Ашаффенбург⁸, Л. В. Багрій-Шахматов⁹, М. І. Бажанов¹⁰, М. О. Беляєв¹¹, І. М. Гальперін¹², Т. А. Денисова¹³, О. О. Жижиленко¹⁴, В. І. Зубкова¹⁵, І. І. Карпець¹⁶, О. О. Книженко¹⁷, О. Ф. Міцкевич¹⁸, С. П. Мокринський¹⁹, І. С. Ной²⁰, В. М. Орлов²¹, С. В. Познишев²², О. П. Рябчинська²³, І. Я. Фойницький²⁴, М. Д. Шаргородський²⁵ та деяких інших. Праці наведених вчених утворюють *перший* рівень, так би мовити, підґрунтя вивчення караності необережних злочинів.

Другий рівень дослідження представлений працями тих авторів, що досліджували безпосередньо необережні злочини (як у цілому, так і окремі їх групи) у кримінально-правовому та кримінологічному аспектах. Серед них варто згадати праці таких науковців, як С. Р. Багіров²⁶, В. І. Борисов²⁷, С. В. Гончаренко²⁸, О. В. Гороховська²⁹, М. С. Грінберг³⁰, А. П. Гріндорф³¹, П. С. Дагель³², А. Н. Ільхамов³³, В. І. Касинюк та В. М. Білоконов³⁴, В. Ю. Квашиш³⁵, Б. О. Курінов³⁶, І. П. Лановенко³⁷, В. Г. Макашвілі³⁸, В. А. Мисливий³⁹, С. І. Нежурбіда⁴⁰, Т. В. Непомнящая⁴¹, В. А. Нерсесян⁴², Р. Т. Нуртаєв⁴³, О. М. Трухін⁴⁴, І. М. Тяжкова⁴⁵, М. Г. Угрехелідзе⁴⁶, О. І. Чучаєв⁴⁷, С. М. Шапієв⁴⁸ та деяких інших. Необхідно зазначити, що питання караності необережних злочинів (або їх різновидів) не було предметом самостійного дослідження у працях вказаних авторів, а вивчалось поряд із висвітленням інших аспектів відповідальності за необережні злочини.

Останній, *третій* рівень наукових досліджень караності необережних злочинів становлять праці, спеціально присвячені покаранню за злочини, що вчинені через необережність, або в яких це питання становить значну частину дослідження. Першою такою працею була дисертація Б. П. Золотова (1980 р.), в якій висвіт-

лювались правові та соціальні аспекти покарання за необережні злочини⁴⁹. У другій дисертаційній праці, присвяченій вказаному питанню, К. А. Камхадзе (1984 р.) дослідив індивідуалізацію покарання за необережні злочини⁵⁰. Пізніше, у 1990 р., автор видав монографію з цього питання⁵¹. Третя дисертація щодо проблем пеналізації необережних технічних злочинів була підготовлена в 1994 р. представницею школи Далекосхідного державного університету (м. Владивосток, РФ) Є. М. Щербіною⁵². На підставі доступних на цей час джерел можемо дійти висновку, що останнім доробком, в якому на дисертаційному рівні вивчались питання караності необережних злочинів, була праця Н. Д. Євлоєва⁵³.

Ця стаття задумана й реалізована автором як оглядова, тому її **метою** є передусім аналіз наукових джерел, що уже було частково здійснено вище, а також стисле висвітлення сучасного стану наукових пошуків у сфері вивчення покарання та особливостей його призначення за злочини, що вчинені через необережність.

Дисонансом тяжким наслідкам необережних злочинів є кримінологічні характеристики особи злочинця, який припустився цієї необережності. Як правило, у практиці спостерігається невідповідність між високою суспільною небезпекою наслідків необережного злочину і низькою небезпекою особи необережного злочинця. Така закономірність доведена науковими дослідженнями⁵⁴. Через цю невідповідність справедливість покарання за необережне заподіяння шкоди часто викликає сумніви і неоднозначну оцінку. Як зауважив М. Г. Иванов, «людина, яка ненавмисно порушила норму співжиття, радше гідна співчуття, ніж покарання, проте людство розвивалось не під корисним впливом благодаті, а під гнітом земних страстей, у зв'язку із чим законодавець змушений був удаватись до задоволення громадського гніву навіть тоді, коли правопорушення супроводжувалось необачністю»⁵⁵. Науковець звернув увагу на те, що пошуки справедливого підходу до караності необережних злочинів розпочалися ще з біблейських часів. Так, у книзі Чисел було встановлено імператив, відповідно до якого для необережних злочинців повинні бути створені спеціальні міста, де вони могли б ховатись від помсти⁵⁶.

Є підстави вважати, що не лише українська, а й світова кримінологічна наука відстає від викликаной сучасними потребами необхідності пізнання закономірностей необережної злочинної поведінки. Відсутність належного рівня знань продукує діаметрально протилежні підходи – від позиції про безумовну караність обох видів необережності до думки про те, щоб недбалість взагалі не тягла за собою кримінально-правових наслідків. Зокрема, американський дослідник Джером Холл вважає, що елімінація недбалості зі сфери кримінального права є виправданою етично, науково та історично⁵⁷.

Варто зауважити, що наукове вивчення необережних злочинів здійснюється переважно в аспекті з'ясування підстав та меж криміналізації суспільно небезпечних діянь, які вчиняються з відповідною формою вини. При цьому пеналізація необережних злочинів лишається чи не найменш вивченою сферою у наукових пошуках щодо правових наслідків вказаних діянь. Зазначене підтверджується як на законодавчому, так і на рівні правозастосування. Так, у чинному кримінальному законодавстві до сих пір спостерігається різнобій у санкціях за необережні злочини з однаковим характером суспільно небезпечних наслідків, що свідчить про відсутність науково обґрунтованого підходу до їх конструювання.

Водночас акцентуємо увагу і на тій обставині, що теорія криміналізації необережних діянь також не є остаточно сформованою науками кримінального спрямування. Положення щодо криміналізації необережних діянь становлять радше гіпотези, ніж підтверджені дослідженнями наукові закономірності. Наприклад, у єдиній дисертаційній праці радянського періоду, що була спеціально присвячена покаранню за необережні злочини, автор висунув теоретичну гіпотезу, яка стосується криміналізації необережних діянь. Дисертант зазначає, що процес криміналізації необережних діянь пов'язаний з небезпекою для суспільства злочинних наслідків необережної поведінки⁵⁸. Зауважимо, що ця гіпотеза лише частково є правильною. Оскільки одним з факторів криміналізації є суспільна небезпека наслідків поведінки, то і процес криміналізації умисних діянь так само має бути пов'язаний із цим фактором. Цілком зрозуміло, що криміналізація умисних діянь може набувати законодавчого вираження у вигляді злочину з формальним (або усиченим) складом, в якому наслідки перебувають за межами юридичного складу злочину. Проте це не означає їх фактичної відсутності, що доведено наукою кримінального права. Кожен злочин – і умисний, і необережний – завдає небезпечні для суспільства наслідки. За таких обставин ця гіпотеза не пояснює, у чому полягає відмінність процесу криміналізації необережних діянь у порівнянні з умисними.

У подальшому Б. П. Золотов пише, що розмаїття процесів суспільного життя, які відбиваються у правовому регулюванні поведінки людини, потребують висунення специфічної ознаки, яка б визначала у цілому кримінальну політику щодо злочинної необережності. Такою ознакою вчений називає суспільну небезпеку необережної поведінки⁵⁹. Таке твердження автора дисертації видається спірним, оскільки сам термін «специфічна ознака» свідчить про її особливий характер, такий, що відрізняє її від загальних ознак. На нашу думку, суспільна небезпека є загальною ознакою і необережної, і умисної злочинності, тому положення про її «специфічність» важко визнати обґрунтованим.

Окрему як теоретичну, так і прикладну проблему становить вивчення цілей покарання за злочини, що вчинені через необережність, а також засобів, якими вказані цілі можуть бути досягнуті. Різні аспекти цієї проблеми висвітлювались ще в кримінально-правовій літературі радянського періоду. Основне питання, на яке до сих пір немає вичерпної відповіді, стосується здатності кримінального покарання за необережні злочини досягати мети загальної превенції. Наприклад, М. І. Ковальов та П. С. Тоболкін зазначали: «Нікому не вдалося довести, що у межах кримінального законодавства можлива посилена профілактика злочинів, що кримінальні покарання здатні позбавити людей забудькуватості, недбалості тощо. Тому боротьба з різноманітними пору-

шеннями злагодженої взаємодії між машиною і людиною можлива аж ніяк не шляхом кримінально-правової активності, а шляхом технічного удосконалення систем і механізмів, покращення всебічної підготовки операторів цих систем, включаючи і психологічну»⁶⁰. З висловленою авторами думкою не погоджується О. І. Чучасєв, який вважає, що безпідставно протиставляти кримінальне покарання як одну з обставин, які впливають на злочинність, та організаційні, технічні й інші заходи запобігання необережним правопорушенням. Кожне з них відіграє власну роль, і ігнорування цього означає послаблення системного впливу на необережну злочинність⁶¹.

Висловимо власне ставлення до цієї дискусії. З одного боку, О. І. Чучасєв правий у тому, що вплив на необережну злочинність має відбуватись системно, з іншого – М. І. Ковальов та П. С. Тоболкін правильно акцентують на тому, що загроза кримінальним покаранням не завжди здатна позбавити людину забудькуватості, недбалості тощо. Очевидно, що основна суперечка полягає у не до кінця з'ясованому питанні: чи дійсно загроза кримінальним покаранням є однією з обставин, що впливають на необережну злочинність? О. І. Чучасєв стверджує, що кримінальне покарання відіграє певну роль; М. І. Ковальов та П. С. Тоболкін переконані, що профілактика необережних злочинів засобами кримінального права є малоефективною.

Думаємо, що можливий запобіжний вплив кримінального покарання на фактори виникнення необережної злочинності варто розглядати у двох сферах: 1) спеціальної превенції і 2) загальної превенції. Під час спеціально-превентивних заходів покарання дійсно відіграє певну роль, пов'язану із виправним впливом на конкретного винуватця необережного злочину. У такому разі варто погодитись з аргументами О. І. Чучасєва про те, що покарання відіграє певну роль у запобіганні необережної злочинності. Проте у сфері загальної превенції запобіжний вплив загрози кримінальним покаранням на потенційних необережних злочинців наукою остаточно не доведений, тому важко однозначно стверджувати про наявність профілактичного впливу передбаченого законом покарання. Якщо під час порушення правил безпеки особа не вважає свою поведінку злочинною, то навряд чи вона буде замислюватись про можливе покарання. У такому разі думка М. І. Ковальова та П. С. Тоболкіна про обмежену здатність кримінального покарання позбавити людей забудькуватості, недбалості тощо видається обгрунтованою. Загалом, висвітлена тут проблема є надзвичайно складною і потребує окремого вивчення.

Потрібно зазначити, що й переліки обставин, які дозволяють індивідуалізувати (обтяжити або пом'якшити) покарання, історично склалися щодо умисних злочинів, у зв'язку із чим можливості для індивідуалізації покарання за необережні злочини законодавчо обмежені, оскільки нормативна матерія не відображає специфіку їх обставин. Це впливає на правозастосовну практику, в якій не спостерігається єдиного підходу в обранні заходу кримінально-правового впливу щодо винуватців необережних злочинів з однаковими або подібними обставинами. Зазначене утворює ще одну проблему – обгрунтованої індивідуалізації покарання (та інших заходів кримінально-правового впливу) щодо суб'єкта необережного злочину.

У результаті проведеного огляду наукових джерел привернув до себе увагу той факт, що в Україні спеціальні монографічні дослідження покарання та особливостей його застосування за злочини, які вчиняються через необережність, взагалі не здійснювались. Фрагментарне вивчення караності злочинів проти безпеки виробництва, проти безпеки руху та експлуатації транспорту, проти довілля тощо не може дати повне уявлення про специфіку покарання необережних злочинів у цілому – від побудови санкцій до їх застосування.

Все викладене вище дозволяє визнати, що теорія кримінального права має низку прогалин у пізнанні закономірностей караності необережних злочинів, усунення яких становить актуальне завдання відповідної науки.

¹ Криминологія: учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности «Юриспруденция» / [Г. А. Аванесов и др.]; под ред. Г. А. Аванесова. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – 575 с. – С. 533; Криминологія: учебник / под ред. В. Н. Кудрявцева и В. Е. Эминова. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Норма, 2009. – 800 с. – С. 541.

² Криминологія: учебник для вузов / под ред. проф. В. Д. Малкова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЗАО «Юстицинформ», 2006. – 528 с. – С. 460.

³ *Церетели Т. В.* Деликты создания опасности / Т. В. Церетели // Советское государство и право. – 1970. – № 8. – С. 56–64.

⁴ Пожар в клубе «Хромая лошадь» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>

⁵ Пожар в клубе «Kiss» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>

⁶ Крушение теплохода «Булгария» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>

⁷ *Ильхамов А. Н.* Преступная неосторожность: проблемы ответственности и предупреждения неосторожных преступлений: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право» / А. Н. Ильхамов. – М., 1983. – 29 с. – С. 3.

⁸ *Ашаффенбург Г.* Преступление и борьба с ним. Уголовная психология для врачей, юристов и социологов / пер. с нем. под ред. и с предисл. Я. Л. Сакера / Г. Ашаффенбург. – Одесса: Издание Вл. Распопова, 1906. – 243 с.

⁹ *Багрий-Шахматов Л. В.* Уголовная ответственность и наказание / Л. В. Багрий-Шахматов. – Минск: Высшая школа, 1976. – 384 с.

¹⁰ *Бажанов М. И.* Назначение наказания по советскому уголовному праву / М. И. Бажанов. – К.: Вища школа, 1980. – 216 с.

¹¹ *Беляев Н. А.* Цели наказания и средства их достижения в исправительно-трудовых учреждениях / Н. А. Беляев. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1963. – 186 с.

¹² *Гальперин И. М.* Наказание: социальные функции, практика применения / И. М. Гальперин. – М.: Юридическая литература, 1983. – 208 с.

¹³ *Денисова Т. А.* Функции уголовного наказания: Монография / Т. А. Денисова. – Х.: Изд-во Нац.ун-та внутр. дел, 2004. – 324 с.; *Денисова Т. А.* Кримінальне покарання та функції його призначення і виконання за законодавством України: Навч. Посібник / Т. А. Денисова. – Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2004. – 152 с.; *Денисова Т. А.* Покарання: кримінально-правовий, криминоло-

гічний та кримінально-виконавчий аналіз: Монографія / Т. А. Денисова. – Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2007. – 340 с.; Денисова Т. А. Кримінально-правові санкції та їх застосування за злочини проти власності: Монографія / Т. А. Денисова, Ю. В. Філей. – К.: Центр уч. літ., 2008. – 176 с.

¹⁴ Жижиленко А. А. Наказание. Его понятие и отличие от других правоохранительных средств / А. А. Жижиленко. – Пет-роград: Типография «Правда», 1914. – 676 с.

¹⁵ Зубкова В. И. Уголовное наказание и его социальная роль: теория и практика / В. И. Зубкова. – М.: НОРМА, 2002. – 304 с.

¹⁶ Карпец И. И. Наказание: Социальные, правовые и криминологические проблемы / И. И. Карпец. – М.: Юридическая литература, 1973. – 287 с.

¹⁷ Книженко О. О. Теоретичні засади встановлення санкцій у кримінальному праві: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.08 / Книженко Оксана Олександрівна. – Х., 2011. – 431 с.

¹⁸ Мицкевич А. Ф. Уголовное наказание: понятие, цели и механизмы действия / А. Ф. Мицкевич. – СПб.: Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2005. – 329 с.

¹⁹ Мокринский С. П. Наказание, его цели и предположения. Часть 1. Общее и специальное предупреждение преступлений / С. П. Мокринский. – М.: Университетская типография, 1902. – 157 с.

²⁰ Ной И. С. Сущность и функции уголовного наказания в советском государстве. Политико-юридическое исследование. – Саратов: Изд-во Саратовского ун-та, 1973. – 193 с.

²¹ Орлов В. Н. Применение и отбывание уголовного наказания: дисс. ... докт. юрид. наук: 12.00.08 / Орлов Владислав Николаевич. – М., 2015. – 605 с.

²² Познышев С. В. Учение о наказании / С. В. Познышев. – Литография Простакова. Б/м, б/г. – 467 с.

²³ Рябчинська О. П. Система покарань в Україні: поняття, значення та принципи побудови: монографія / О. П. Рябчинська. – Запоріжжя: акцент Інвест-трейд, 2013. – 448 с.

²⁴ Фойницкий И. Я. Учение о наказании в связи с тюремным ведением / И. Я. Фойницкий. – СПб.: Типография Министерства путей сообщения, 1889. – 504 с.

²⁵ Шаргородский М. Д. Наказание, его цели и эффективность / М. Д. Шаргородский. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1973. – 160 с.

²⁶ Багіров С. Р. Причинний зв'язок у злочинах, що вчиняються через необережність: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Багіров Сергій Рамізович. – К., 2005. – 222 с.

²⁷ Борисов В. И. Основные проблемы охраны безопасности производства в уголовном законодательстве Украины: дисс. ... докт. юрид. наук: 12.00.08 / Борисов Вячеслав Иванович. – Х., 1993. – 380 с.

²⁸ Гончаренко С. В. Преступная небрежность. Уголовно-правовой и криминологический аспекты: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / С. В. Гончаренко. – К., 1990. – 20 с.

²⁹ Гороховська О. В. Вбивство через необережність: проблеми кримінальної відповідальності: монографія / О. В. Гороховська. / Наук. ред. А. А. Музика. – К.: Вид. ПАЛІВОДА А. В., 2007. – 180 с.

³⁰ Гринберг М. С. Преступления против общественной безопасности. Учебное пособие / М. С. Гринберг. – Свердловск: Изд-во Свердловск. юрид. ин-та, 1974. – 177 с.; Гринберг М. С. Технические преступления / М. С. Гринберг. – Новосибирск: НГУ, 1992. – 144 с.

³¹ Гриндорф А. П. Ответственность за неосторожные преступления в советском уголовном праве: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право» / А. П. Гриндорф. – М., 1977. – 16 с.

³² Дагель П. С. Неосторожность. Уголовно-правовые и криминологические проблемы / П. С. Дагель. – М.: Юридическая литература, 1977. – 144 с.

³³ Ильхамов А. Н. Преступная неосторожность: проблемы ответственности и предупреждения неосторожных преступлений: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право» / А. Н. Ильхамов. – М., 1983. – 29 с.; Ильхамов А. Н. Борьба органов внутренних дел с неосторожными преступлениями / А. Н. Ильхамов. – Ташкент: Изд-во Ташк. ВШ МВД СССР, 1990. – 52 с.

³⁴ Касинюк В. І. Кримінальна відповідальність військовослужбовців за порушення правил водіння або експлуатації машин / В. І. Касинюк, В. М. Білоконов. – Запоріжжя: Видавець Глазунов С. О., 2011. – 231 с.

³⁵ Квашиш В. Е. Предупреждение неосторожных преступлений. Проблемы социологии права и уголовной политики / В. Е. Квашиш. – М.: Изд-во ВНИИ МВД СССР, 1978. – 135 с.; Квашиш В. Е. Преступная неосторожность: социально-правовые и криминологические проблемы / В. Е. Квашиш. – Владивосток: Изд-во ДВГУ, 1986. – 192 с.

³⁶ Куринов Б. А. Автотранспортные преступления: квалификация и ответственность / Б. А. Куринов. – М.: Юрид. лит., 1976. – 208 с.

³⁷ Лановенко И. П. Охрана трудовых прав. Теоретические проблемы развития уголовного законодательства УССР / И. П. Лановенко. – К.: Наукова думка, 1975. – 317 с.

³⁸ Макашвили В. Г. Уголовная ответственность за неосторожность / В. Г. Макашвили. – М.: Госюриздат, 1957. – 211 с.

³⁹ Мисливий В. А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту. – Д.: Юридична академія Міністерства внутрішніх справ, 2004. – 380 с.

⁴⁰ Нежурбіда С. І. Злочинна необережність: концепція, механізм і шляхи протидії: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Нежурбіда Сергій Ігорович. – К., 2001. – 178 с.

⁴¹ Непомнящая Т. В. Уголовная ответственность за профессиональную неосторожность: дисс. ... кандидата юрид. наук: 12.00.08 / Непомнящая Татьяна Викторовна. – Омск, 1995. – 216 с.

⁴² Нерсесян В. А. Ответственность за неосторожные преступления / В. А. Нерсесян. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. – 223 с.

⁴³ Нуртаев Р. Т. Борьба с неосторожными видами преступлений: проблемы эффективности / Р. Т. Нуртаев. – Алма-Ата: Наука КазССР, 1990. – 207 с.

⁴⁴ Трухин А. М. Неосторожность как форма вины (социально-психологические и уголовно-правовые аспекты): автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право» / А. М. Трухин. – М., 1984. – 25 с.

⁴⁵ Тяжкова И. М. Неосторожные преступления с использованием источников повышенной опасности / И. М. Тяжкова. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. – 278 с.

⁴⁶ Угрехелидзе М. Г. Проблема неосторожной вины в уголовном праве / М. Г. Угрехелидзе. – Тбилиси: Мецниереба, 1976. – 131 с.

⁴⁷ Чучаев А. И. Транспортные преступления: проблемы механизма, квалификации и наказания: автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право» / А. И. Чучаев. – М., 1990. – 44 с.

⁴⁸ Шапиев С. М. Особенности уголовной ответственности за преступления, совершенные по неосторожности: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право» / С. М. Шапиев. – Л., 1982. – 23 с.

⁴⁹ Золотов Б. П. Наказание за неосторожные преступления (правовые и социальные аспекты): автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право» / Б. П. Золотов. – М., 1980. – 22 с.

⁵⁰ Камхадзе К. А. Индивидуализация наказания за неосторожные преступления: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право» / К. А. Камхадзе. – М., 1984. – 24 с.

⁵¹ Камхадзе К. А. Индивидуализация наказания за неосторожные преступления / К. А. Камхадзе. – Тбилиси: Мецниереба, 1990. – 80 с.

⁵² Щербина Е. М. Проблемы пенализации неосторожных технических преступлений: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право» / Е. М. Щербина. – Владивосток, 1994. – 21 с.

⁵³ Евлоев Н. Д. Уголовная ответственность и наказание за неосторожные преступления: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право» / Н. Д. Евлоев. – Ставрополь, 2001. – 25 с.

⁵⁴ Квашиш В. Е. Преступная неосторожность. Социально-правовые и криминологические проблемы / В. Е. Квашиш. – Владивосток, 1986. – 192 с. – С. 145

⁵⁵ Иванов Н. Г. Парадоксы уголовного закона / Н. Г. Иванов // Государство и право. – 1998. – № 3. – С. 50–57. – С. 56.

⁵⁶ Там само.

⁵⁷ Hall J. Negligent behavior should be excluded from penal liability // Columbia Law Review. – N.Y. – 1963. Vol. 63. № 4. – P. 632–644.

⁵⁸ Золотов Б. П. Вказана праця. – С. 4.

⁵⁹ Там само. – С. 10.

⁶⁰ Ковалев М. И. Предупреждение преступности и охрана прав личности в свете новой Конституции СССР / М. И. Ковалев, П. С. Тоболкин // Вопросы повышения эффективности уголовного законодательства в современных условиях. – Свердловск, 1979. – С. 3–12. – С. 12.

⁶¹ Чучаев А. И. Проблема наказания за неосторожные преступления / А. И. Чучаев // Проблемы уголовно-правовой борьбы с преступностью. Сб. ст. – М.: ВЮЗИ, 1989. – С. 64–71. – С. 70.

Резюме

Кочуріна Д. В. Покарання за злочини, що вчинені через необережність: огляд стану проблеми.

У статті аналізуються погляди щодо покарання за злочини, вчинені через необережність. Висвітлено основні підходи до цієї проблеми. Сформульовано висновок, що в Україні спеціальні монографічні дослідження покарання та особливостей його застосування за злочини, які вчиняються через необережність, не здійснювались. Фрагментарне вивчення караності деяких необережних злочинів не може дати повне уявлення про специфіку покарання цих злочинів у цілому – від побудови санкцій до їх застосування. Створено підґрунтя для подальшого вивчення проблеми караності злочинів, що вчиняються через необережність, у кримінальному праві.

Ключові слова: покарання, злочинна необережність, необережний злочин, санкція, цілі покарання, індивідуалізація покарання.

Резюме

Кочуріна Д. В. Наказание за преступления, совершенные по неосторожности: обзор состояния проблемы.

В статье анализируются взгляды относительно наказания за преступления, совершенные по неосторожности. Освещены основные подходы к этой проблеме. Сформулирован вывод, что в Украине специальные монографические исследования наказания и особенностей его применения за преступления, совершенные по неосторожности, не проводились. Фрагментарное изучение наказуемости некоторых неосторожных преступлений не может дать полное представление о специфике наказания этих преступлений в целом – от построения санкций до их применения. Создана основа для дальнейшего изучения проблемы наказуемости преступлений, совершаемых по неосторожности, в уголовном праве.

Ключевые слова: наказание, преступная неосторожность, неосторожное преступление, санкция, цели наказания, индивидуализация наказания.

Summary

Kochurina D. Punishment for the crimes are committed by negligence: review the condition of problems.

In the research paper author analyses views relative to punishment for the crimes are committed by negligence. This article elucidates basic approaches to this problem. Author formulated the conclusion, that Ukraine hasn't special monographic researches the punishment and peculiarities of his application for the crimes are committed by negligence. Fragmentary study of the punishability some crimes are committed by negligence can't to give a clear view about the specific character the punishment for these crimes in whole – from construction sanctions till they application. Author created foundation for further study of the problem punishability crimes are committed by negligence of criminal law.

Key words: punishment, criminal negligence, crime is committed by negligence, sanction, purposes of punishment, individualization of punishment.